

Commissie Veiligheid, Voldoende en Schoon Water

Concept verslag commissievergadering
Veiligheid, Voldoende en Schoon Water van 27 maart 2024

Aanwezig: mevrouw Kuiper en de heren Boter (voorzitter), Duintjer,
In 't Hout, Janssen, Van Mensvoort (portefeuillehouder) en Wolters
(AB-leden)
de heer Van der Laan, hoofd Veiligheid en Voldoende Water (secretaris)
de heer Timmer, hoofd Schoon Water
de heer Koop, Zuiveringstechnoloog
mevrouw Schrik, bestuurs- en managementassistente (verslag)

Afwezig m.k.: mevrouw Lenting en de heer Schaafsma

1. Opening

De heer Boter opent de vergadering, doet mededeling van de afwezigen en heet de aanwezigen van harte welkom en met name de heer Koop, zuiveringstechnoloog, die aanwezig is voor de behandeling van agendapunt 5, het bestuursvoorstel Metingen aan lachgasemissies.

2. Mededelingen

Geen.

3. Verslag commissievergadering VVSW d.d. 24 januari 2024

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Agenda vergadering algemeen bestuur d.d. 10 april 2024

De agenda wordt voor kennisgeving aangenomen.

5. Metingen aan lachgasemissies

De heer Duintjer vraagt of er in een vorig algemeen bestuur reeds een uitspraak dan wel een besluit is genomen ten aanzien van het probleem lachgas. En wat de eventuele status hiervan is en/of het opnieuw in het algemeen bestuur moet worden behandeld.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat het dagelijks bestuur unaniem positief op het voorstel heeft gereageerd tot deelname aan het landelijke meetprogramma. In de coalitiebesprekingen is het onderwerp reeds meegenomen. Omdat toen al bekend was dat het onderzoek op handen

was. Het onderzoek is bedoeld om metingen te verrichten zodat in de toekomst kan worden beoordeeld hoe de uitstoot van lachgas kan worden verminderd.

Tot op dit moment werden alleen aannames gedaan. De voorgestelde metingen kunnen de aannames onderbouwen en kan er worden beoordeeld wat mogelijk aangepast kan/dient te worden.

De heer Duintjer vraagt of de lachgasproblematiek al eerder in het algemeen bestuur is behandeld en of er eventueel besluiten zijn genomen.

De heer Timmer zegt dat er sinds jaar en dag lachgas wordt geproduceerd op de zuiveringen alleen was dit niet bekend. Er is nu steeds meer aandacht voor klimaatverandering als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen. Eerder werd er alleen onderzoek gedaan naar de vermindering van CO₂ uitstoot, waarbij opgemerkt wordt dat wij alleen naar het deel van het waterschap kijken. Vanuit het klimaatakkoord is een klimaatmonitor opgesteld. Twee jaar geleden is de wens geuit om ook lachgas en methaan te onderzoeken om deze te kunnen reduceren. De basis hiertoe is opgestart vanuit aannames en nu wordt voorgesteld om de lachgasemissies te meten en verder te toetsen om zodoende te kunnen beoordelen hoe de uitstoot van lachgas te kunnen verminderen.

De heer Jansen vraagt in hoeverre we zeker weten dat CO₂ equivalent van methaan en lachgas zoveel groter is dan CO₂ zelf.

De heer Timmer antwoordt dat dit ongeveer 300 keer groter is. Er wordt getracht om het lachgas uit te drukken in CO₂ equivalenten om te kunnen vergelijken. Anders is het appels met peren vergelijken. Een ton methaan of lachgas is vele malen erger dan een ton CO₂. Na het onderzoek is bekend welke aanpassingen nodig zijn en zal er opnieuw een voorstel in het bestuur worden ingebracht voor eventuele investeringen of mogelijke verhoging van exploitatiekosten.

De heer Janssen zegt dat we na het onderzoek grip kunnen krijgen op dingen waar we nu nog niet voldoende van weten.

De heer Timmer zegt dat we uiteindelijk naar een uitstoot van 0 willen. Het tussendoel is 55% reductie van de uitstoot in 2030. Voorliggend voorstel is op dit moment het enige handelingsperspectief.

Mevrouw Kuiper vraagt of de totale emissie het gehele waterschap betreft en niet alleen de zuiveringen.

De heer Timmer antwoordt bevestigend.

Mevrouw Kuiper vraagt of de bedoelde klimaatmonitor alleen de waterschappen betreft.

De heer Timmer antwoordt ook hierop bevestigend. Ons waterschap heeft één van de laagste CO₂-emissies. Dit wordt bereikt omdat wij onze energie vergroenen.

De heer Duintjer vraagt of het zinvol is om de politieke achterban in ons algemeen bestuur te vragen of we instemmen met het voorgestelde versnellingsprogramma lachgasreductie ten gunste van het klimaat.

De heer In 't Hout zegt dat de afspraak in het algemeen bestuur is gemaakt dat het streven is om 0 uitstoot van broeikasgassen te hebben in het jaar 2035. Indien men hieraan wil voldoen zal de uitstoot in beeld gebracht moeten worden om te kunnen beginnen met de benodigde aanpassingen.

Met voorliggend bestuursvoorstel wordt het proces opgestart. Waarschijnlijk kost het veel tijd en geld om tot een uitstoot van 0 te komen. Het probleem is dat er vooraf niet kan worden gezegd hoe één en ander uiteindelijk uitwerkt.

De heer Boter zegt dat voorliggend bestuursvoorstel de 1e fase, het onderzoek, betreft en dat het vervolg een politieke discussie is welke keuzes worden gemaakt en welke maatregelen het bestuur wil doorvoeren.

De heer Van Mensvoort zegt dat het voorstel in de vergadering van het algemeen bestuur wordt behandeld. Indien het algemeen bestuur zich akkoord verklaart dan is het door ieder bestuurslid aanvaard.

De heer Boter zegt dat als de meerderheid akkoord gaat is het een besluit dat door het algemeen bestuur is genomen omdat het bestuur democratisch besluit ook als iemand het er persoonlijk niet mee eens is. In de vergadering van het algemeen bestuur kan eenieder zijn standpunt inbrengen en kan er gediscussieerd worden voordat het besluit wordt genomen.

De heer Jansen constateert dat er één voorstel vanuit de Unie van Waterschappen is gedaan met de "hoofdroute" en dat er geen andere scenario's zijn voorgelegd. Getracht wordt om de grootste knoppen te vinden om aan te draaien om het meeste effect te realiseren. Op dit moment zijn er geen alternatieven.

De heer Van der Laan vraagt of de heer Duintjer bedoelt of het algemeen bestuur in het verleden afspraken heeft gemaakt over deze materie.

De heer Duintjer antwoordt bevestigend. Het tijdsplan zoals opgenomen in bestuursvoorstel lijkt gerelateerd aan het tijdsplan van de algemene klimaatdoelstellingen van Nederland. Wat is er in politieke zin in het algemeen bestuur over afgesproken.

De heer Van der Laan zegt dat de heer Van Mensvoort bij de behandeling van dit agendapunt in het algemeen bestuur vooraf kan mededelen wat in het vorige bestuur is besloten.

De heer Van Mensvoort zegt dat voorliggend bestuursvoorstel het onderzoek betreft en daarna pas door het bestuur wordt besloten aan welke knoppen wel of niet wordt gedraaid.

De heer In 't Hout is van mening dat er geen weg terug is. Er wordt onderzocht wat we kunnen gaan doen en vervolgens kan het algemeen bestuur beslissen wat we gaan doen. Het waterschap heeft zich geconformeerd aan de doelstelling om in 2035 tot 0 uitstoot te komen.

De heer Van der Laan antwoordt dat er onderzocht wordt hoeveel lachgas er vrijkomt bij het zuiveren van afvalwater. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek zal er naar verwachting geïnvesteerd moeten worden om de aanpassingen door te voeren. Het bestuur kan dan besluiten tot wel of geen aanpassing.

De heer Wolters geeft aan dat de heer Van der Laan het proces duidelijk heeft beschreven. Spreker is het eens met het gestelde van de heer In 't Hout dat het van belang is om de uitstoot van lachgas te onderzoeken zodat met weet waar men over praat.

De heer Jansen zegt dat het streven voor 2035 is om naar 0 uitstoot te gaan en vraagt of de blokken bekend zijn waar en hoeveel uitstoot er is.

De heer Timmer antwoordt dat er een klimaatmonitor is waarin 3 scopes worden benoemd.

Scope

1. Eigen (uitstoot op de rwzi's);
2. Inkoop (wat kopen we aan energie in);
3. De markt (uitgevoerd werk door derden).

Deze 3 scopes tezamen is de totale emissie.

Het peiljaar is 2011, waarin opgenomen dat we 55% moeten reduceren, maar toen waren lachgas en methaan nog niet opgenomen in de klimaatmonitor. Deze stoffen waren nog niet in

beeld in 2011. Er is met een berekening bepaald hoeveel lachgas en methaan er toen werd uitgestoten om de totale emissie te bepalen.

De link naar de klimaatmonitor zal worden opgenomen in een kader in het verslag.

<https://unievandwaterschappen.nl/wp-content/uploads/2023/10/Klimaatmonitor-Waterschappen-Verslagjaar-2022.pdf>

De heer Wolters vraagt of er ook dwarsverbanden zijn met andere projecten of opgaves zoals de KRW.

De heer Van Mensvoort zegt dat mogelijke koppelkansen worden benut.

De heer Koop licht toe dat er verder wordt ingezoomd op een aantal zuiveringen. Het handelingsperspectief wat hier uitkomt is aan welke knoppen het eerste kan worden gedraaid. Het primaire doel is het verlagen van de emissie van broeikasgassen en mogelijke bijvangst is een betere effluentkwaliteit

De heer Wolters vraagt of wordt verwacht dat alle waterschappen mee doen. Is er bekend of andere waterschappen reeds tot het onderzoek hebben besloten of is ons waterschap de eerste waterschap waar dit besluit plaatsvindt.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat er al meerdere waterschappen mee bezig zijn. Verwacht wordt dat alle waterschappen in Nederland mee zullen doen aan het onderzoek.

De heer Timmer antwoordt dat er eigenlijk twee waterschappen waren waar nog geen besluit is genomen. Waarvan ons waterschap er één is. Een ander waterschap twijfelt omdat het niet in de begroting is opgenomen. Bij ons waterschap is het ook niet expliciet opgenomen in de begroting maar kan het vanuit het duurzaamheidsbudget worden bekostigd voor het eerste jaar zoals voorgesteld wordt in het bestuursvoorstel. En vervolgens voor de komende 3 jaren een budget op te nemen in de begroting.

Verwacht wordt dat alle 21 waterschappen zich aansluiten tot een collectief onderzoek.

Er worden van de 350 zuiveringen in heel Nederland 52 zuiveringen onderzocht verdeelt over alle waterschappen. Zodat alle soortgelijke zuiveringen onderling kunnen worden vergeleken en dezelfde maatregelen kunnen worden toegepast, niet alleen binnen het eigen waterschap.

De heer Wolters wil benadrukken dat ons waterschap geen twijfelwaterschap is in deze.

De heer Boter zegt dat er wordt gesproken over voor-, midden-, en nalopers en vraagt als iedereen gaat meedoen en alle onderzoeken tegelijkertijd starten, wie er met voorlopers worden bedoeld.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat er waterschappen zijn die reeds met metingen en onderzoeken bezig zijn en die worden de koplopers genoemd.

De heer Koop zegt dat er drie groepen zijn:

- a. De voorlopers: waterschappen die al 2 of 3 jaren bezig zijn met metingen ten aanzien van lachgas.
- b. De middenlopers: waterschappen die vanaf 2024 gaan meten.
- c. Nalopers: worden de overige zuiveringen bedoeld naast de 52 die nu worden onderzocht.

De heer Van Mensvoort vraagt of de heer Koop een toelichting wil geven wat de reden is waarom er is gekozen voor deze 52 zuiveringen.

De heer Koop zegt dat er allerlei types zuiveringen zijn. Een adviesbureau heeft onderzoek gedaan en de zuiveringen ingedeeld in verschillende categorieën. Er zijn 6 categorieën zuiveringen en elke zuivering kan hoog of laag belast zijn en kan er veel of weinig stikstof worden uitgestoten. Deze gegevens zijn verwerkt en in een matrix gezet met 52 zuiveringen. Aan de hand van de gegevens kan een beslisboom worden doorgenomen om de uitstoot te kunnen berekenen. Op dit moment is er voor alle zuiveringen 1 factor waarop wordt gemeten.

De heer Duintjer vraagt of hij het goed begrijpt dat als het algemeen bestuur instemt met het bestuursvoorstel het tijdspad (2030-2035-2050) ook is vastgelegd.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat het voorliggend voorstel niet los staat van het tijdspad 2030-2050 maar dat het onderzoek een tijdspad van 4 jaar heeft.

Het waterschap heeft zich reeds aan het klimaatakkoord geconformeerd en voorliggend voorstel betreft het vervolgproces.

De heer Duintjer vraagt of de benodigde apparatuur gezamenlijk met alle waterschappen worden aanbesteed of ingekocht.

De heer Koop antwoordt dat de apparatuur centraal wordt ingekocht zodat eenieder met dezelfde apparatuur werkt en alle gegevens en metingen op eenzelfde manier worden verwerkt om zodoende uniform de gegevens te kunnen vergelijken.

De heer Van Mensvoort zegt dat ook hetzelfde programma door alle waterschappen wordt gebruikt.

De heer Janssen vraagt wat is afgesproken ten aanzien van tussen experimenten. Kunnen deze worden uitgevoerd of kan men tussendoor aan de knoppen draaien ten behoeve van reductie van de uitstoot.

De heer Koop is van mening dat er eerst dient te worden gemeten voordat er aan de knoppen kan worden gedraaid om goed te kunnen beoordelen wat het effect van veranderingen zijn.

De heer Janssen is dezelfde mening toegedaan dat eerst de metingen gedaan moeten worden en dat er daarna pas kan worden bekeken wat de effecten van de veranderingen zijn.

De heer Timmer zegt dat het best mogelijk is dat er bij een "koploper" reeds aanpassingen zijn gedaan in het proces en dat wij deze kunnen toepassen in eenzelfde soort zuivering.

De heer Koop wil benadrukken dat er 2 landelijke groepen zijn waar besproken wordt hoe en wat te doen volgens het principe "lerend implementeren".

Mevrouw Kuiper vraagt of in het kader van het experiment er niet gewacht wordt met het aanbrengen van een aanpassing als bekend is dat er door een aanpassing een positief effect ontstaat.

De heer Koop antwoordt dat het een proces is en niet alle waterschappen op dezelfde tijdslijn zitten. Indien er positieve effecten ontstaan zal dit tussen de waterschappen worden gedeeld.

De heer Van der Laan zegt dat er 350 zuiveringen in Nederland zijn waarvan 52 worden onderzocht. Indien de resultaten van deze 52 zuiveringen toepasbaar zijn op de overige zuiveringen dan biedt dat uiteraard kansen om het snel toe te passen.

De heer Van Mensvoort wijst op de tekst op blz. 8 van het bestuursvoorstel onder het kopje uitvoering/vervolg, laatste 2 zinnen waar wordt beschreven dat het voorliggend bestuursvoorstel het onderzoek betreft en dat het bestuur daarna pas hoeft te beslissen om de zuiveringen wel dan niet aan te passen.

De heer Duintjer vraagt of er wordt deelgenomen aan de Community of Practice international. *De heer Koop* antwoordt dat er contacten zijn met Zweedse en Deense collega's. (Zweden en Denemarken zijn koplopers in deze materie).

De heer In 't Hout is van mening dat hoe efficiënter een zuivering werkt hoe minder er aan lachgas en methaan wordt geproduceerd. Mogelijk dat de piekbelasting tijdens hevige regenbuien (hemelwaterafvoer) moet/kan worden verminderd.

De heer Koop maakt de opmerking dat de stoffen methaan en lachgas door elkaar worden gebruikt in de bespreking maar dat dit verschillende onderwerpen zijn. Voorliggend bestuursvoorstel gaat uitsluitend over de vermindering van lachgas.

Vervolgens *antwoordt de heer Koop* dat bij een piekbui het eerste water vervuild is wat op de zuivering wordt geloosd en vervolgens bij volgende buien het water eigenlijk "schoon" is en dit water zou niet via de zuivering hoeven te worden afgevoerd. Het algemeen idee is dat afkoppelen zin heeft. Er wordt geëxperimenteerd met real time control.

De heer Boter vraagt naar aanleiding van de duurzaamheidsaspecten op blz.6 of er specifiek voor lachgas, als de meetresultaten bekend zijn, ook een duurzaamheidsaspect kan worden beschreven of wordt dit pas ingevuld als alle gegevens bekend zijn.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat CO₂ onderdeel is van het Klimaatakkoord en dat het streven is dat we gezamenlijk naar klimaatneutraal gaan.

De heer Boter zegt dat als er een inhoudelijk voorstel komt tot reduceren van lachgas het dan bekend is hoe dit te realiseren en vraagt of er dan specifiek een duurzaamheidsaspect wordt opgenomen.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat de gegevens dan bekend zijn. Er wordt nu uitgegaan van aannames.

De heer Janssen vraagt of de kennisontwikkeling wordt gekoppeld aan de opgestelde klimaatmonitor van 2011. Mogelijk dat er in de toekomst nog meer onderwerpen worden ontdekt die dienen te worden onderzocht en dat het dan ook weer aan de matrix dient te worden toegevoegd. Door toevoeging van de link in het verslag naar de klimaatmonitor zoals eerder is toegezegd, wordt duidelijk wat de afspraken zijn die in 2011 zijn gemaakt en met toevoeging van de kennis van nu wordt de verschuiving in kennis dan helder.

De heer Boter bedankt de heer Koop voor zijn toelichting en zegt dat onderwerpen ten aanzien van tijdslijnen, keuzes en afspraken die zijn besproken in het algemeen bestuur kunnen worden ingebracht om er een politieke discussie over te voeren zodat duidelijk wordt wat de bestuurders hun mening hieromtrent is.

De heer Boter vraagt of de heer Koop nog iets wil meegeven aan de aanwezigen.

De heer Koop zegt dat het belang van het onderzoek voor eenieder duidelijk blijkt te zijn en dat we de mogelijke aanpassingen doen voor het klimaat.

De heer Koop vindt het van belang dat reeds gemaakte afspraken hieromtrent worden nageleefd.

De heer In 't Hout zegt dat de CO₂ equivalent uit veen velen malen hoger is dan welke uitstoot ook. De knoppen om hieraan te draaien liggen niet bij het waterschap. Mogelijk dat vermindering van CO₂-uitstoot uit veen veel meer invloed op het klimaat heeft. Getracht dient te worden om dit bij de verantwoordelijke overheden onder de aandacht te brengen.

Bevindingen

De commissie neemt kennis van het voorstel om:

- Deel te nemen aan het Versnellingsprogramma lachgasreductie;
- Een krediet beschikbaar te stellen van € 154.000,- voor de aanschaf van meetapparatuur voor het meten van lachgasemissies;
- De extra lasten voor de jaren 2025 tot en met 2027 (€ 102.000,- per jaar) mee te nemen bij de eerstvolgende meerjarenraming 2025 – 2029.

6. Rondvraag

De heer Janssen deelt mede dat hij niet aanwezig zal zijn bij de vergadering van het algemeen bestuur op 10 april a.s.

De heer Duintjer vraagt in hoeverre het waterschap wordt meegenomen in het NPLG.

De heer Van Mensvoort antwoordt dat kennis van het waterschap wordt ingebracht in het NPLG. Het is weliswaar moeizaam om de standpunten van het waterschap onder de aandacht te krijgen.

De heer Duintjer zegt dat er ook in het NPLG nieuwe waterpeilen worden voorgesteld en dat dit toch een waterschapsbelang is.

De heer Van Mensvoort zegt dat bij de provincie de discussie plaatst vindt of het peil de functie dient te volgen of dat de functie het peil dient te volgen. Het waterschap stelt de peilbesluiten vast.

De heer Duintjer heeft de indruk dat het waterschap te weinig invloed heeft in het NPLG.

De heer Van der Laan antwoordt dat er meestal snel gereageerd moet worden om gehoord te worden. Landelijke overheden stellen doelen aan de provincies die onder tijdsdruk staan. Het waterschap wordt wel meegenomen in de plannen.

7. Sluiting

De heer Boter bedankt eenieder, en in het bijzonder de heer Koop, voor diens inbreng en sluit de vergadering.

Gewijzigd/ongewijzigd vastgesteld in de vergadering van 24 april 2024.

Jan van der Laan,
secretaris

Jasper Boter,
voorzitter